

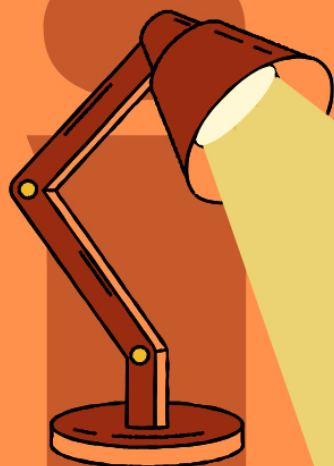
Наукові перспективи
Видавнича група

Успіхи

досягнення у науці

№7(17)
2025

**Ми висвітлимо ваші
професійні здобутки**

серія "Управління та адміністрування"
серія "Соціальні та поведінкові науки"
серія "Освіта"
серія "Право"

Інститут держави і права імені В.М.Корецького НАН України

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного
управління*

«Успіхи і досягнення у науці»

*(Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та
адміністрування», Серія «Соціальні та
поведінкові науки»)*

№ 7(17) 2025

Київ – 2025

*V.M. Koretsky Institute of State and Law of the
National Academy of Sciences of Ukraine*

Publishing Group "Scientific Prospects"

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«Successes and Achievements in Science»

*(Law Series, Education Series, Management and
Administration Series, Social and Behavioral
Sciences Series)*

№ 7(17) 2025

Kyiv – 2025

ISSN 3041-1254 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7\(17\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7(17))

**“Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)”: журнал. 2025.
№ 7(17) 2025. С. 1021.**

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 18.07.2025, № 9/7-25)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 582 від 24.04.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 073 Менеджмент, 076 Підприємництво та торгівля, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 051 Економіка

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Християнської академії педагогічних наук України

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних, соціальних, поведінкових наук, освіти, права, а, також, управління та адміністрування з метою їх впровадження у сучасний освітній простір

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Крусян Анжеліка Романівна – Вчений секретар Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна).

Редакційна колегія:

Члени редакції журналу з галузі знань “Право”:

1. Кваша Оксана Олександрівна – доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
2. Булкат Марина Сергіївна - доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «УКРАЇНА», науковий консультант департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду (Київ, Україна)
3. Драган Олена Василівна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
4. Тимченко Геннадій Петрович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (Київ, Україна)
5. Губанов Олег Олександрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
6. Канцір Володимир Степанович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
7. Світличний Олександр Петрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
8. Оробець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
9. Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
10. Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
11. Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Управління та адміністрування":

1. Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Київ, Україна)
2. Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Мельниченко Олександр Анатолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України (Харків, Україна)
4. Ситник Григорій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
5. Андріяш Вікторія Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна)
6. Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (Київ Україна)
7. Кухарчук Петро Михайлович - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
8. Василенко Надія Володимирівна - доктор філософії в галузі 0-11– Науки про освіту, магістр Публічного управління та адміністрування, професор, професор кафедри управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
9. Новаченко Тетяна Василівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету №4 Донецького державного університету внутрішніх справ
10. Грищенко Ірина Миколаївна - доктор наук з державного управління, доцент, заступник директора з наукової роботи ННІ неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
11. Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)
12. Мосора Лариса Степанівна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
13. Клименко Анастасія Сергіївна - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», директор центру підвищення кваліфікації кадрів, доцент кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
14. Улько Євгеній Миколайович - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та бізнесу Державного біотехнологічного університету Старший науковий співробітник відділу інноваційної економіки, зовнішніх зв'язків та інформатизації наукових досліджень ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»
15. Логоша Роман Васильович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу Вінницького національного аграрного університету (Вінниця, Україна)
16. Безена Іван Михайлович - кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Дніпро, Україна)
17. Зелінська Галина Олексіївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри прикладної економіки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
18. Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
19. Леонов Ярослав Володимирович - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджмент фізичної культури Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)
20. Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
21. Антипенко Надія Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
22. Гой Наталія Василівна - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського університету імені Василя Стефаника
23. Брік Світлана Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Соціальні та поведінкові науки":

1. Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка», (Львів, Україна)
2. Карпенко Лідія Миколаївна - доктор економічних наук, професор, міжнародний професор, професор кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
4. Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
5. Ходаківський Володимир Миколайович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (Житомир, Україна)
6. Угоднікова Олена Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (Харків, Україна)
7. Слободяннюк Ольга Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри національної економіки національної економіки Національного університету «Одеська юридична академія», (Одеса, Україна)
8. Грабарев Андрій Володимирович - кандидат економічних наук, доцент кафедри інформатики та системології КНЕУ, (Київ, Україна)

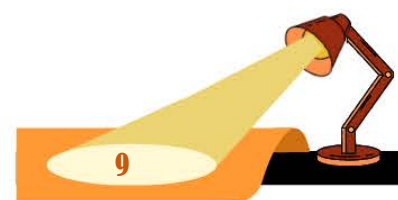
Члени редакції журналу з галузі знань "Освіта":

1. Гончарук Віталій Володимирович - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
2. Гумеїр Гусейн Ахмедов - доктор педагогічних наук, професор (Баку, Азербайджан)
3. Дергач Маргарита Альфрітівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії (Запоріжжя, Україна)
4. Зеленська Людмила Дмитрівна - доктор педагогічних наук, професор, декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)
5. Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування засобів зв'язку (доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін) Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)
6. Красницька Ольга Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Національного університету оборони України (Київ, Україна)
7. Лаппо Віолетта Валеріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології, Коломийський навчально-науковий інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Коломия, Україна)
8. Литовченко Ірина Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
9. Миколайко Володимир Валерійович - кандидат педагогічних наук, доцент, Проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
10. Ненько Юлія Петрівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної мовної комунікації Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (Черкаси, Україна)
11. Островська Маріанна Ярославівна - кандидат педагогічних наук, Доктор філософії в галузі педагогіки, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, (Берегово, Україна)
12. Поліщук Наталія Миколаївна - доктор філософії, викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
13. Синекон Оксана Степанівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" (Київ, Україна)
14. Чугай Оксана Юріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського», (Київ, Україна)
15. Шулігіна Раїса Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

- Дацій О.І., Драган І.В., Туболец І.І., Близнюк А.С.** 345
*ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ
ЛОГІСТИЗАЦІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ*
- Демченко Л.Л.** 355
*ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУК-
ТУРОЮ МІСТА У ГАЛУЗІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ*
- Долина Р.М.** 363
*КЛАСИФІКАЦІЯ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ*
- Дубина М.В., Шакур Є.Д.** 377
*СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я*
- Єфімов Ю.В.** 393
*ТРАНСФОРМАЦІЯ ПАРАДИГМ ЕКОЛОГІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ: ВІД
ІЄРАРХІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДО МЕРЕЖЕВОЇ КООРДИНАЦІЇ*
- Іванова Н.В., Кривко Д.А.** 404
*ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ЗМІН*
- Капранова Л.Г., Шведа Н.М., Гарматюк О.О., Станєва Я.М.,
Баланчук М.І.** 417
*ФОРМУВАННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ*
- Карпенко Г.В.** 428
*ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ЖИТТЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН*
- Кібік О.М., Мамич М.В., Котлубай В.О.** 439
*МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ АНАЛІЗУ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ УПРАВ-
ЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ
БЕЗПЕЧНОГО РОЗВИТКУ*

УДК 338.1:504.03

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7\(17\)-417-427](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7(17)-417-427)

Капранова Лариса Григорівна кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри підприємництва і торгівлі Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет», <https://orcid.org/0000-0001-6014-9999>

Шведа Наталія Михайлівна кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту та адміністрування Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, кафедра менеджменту та адміністрування», <https://orcid.org/0000-0002-0278-3243>

Гарматюк Оксана Олегівна кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту та адміністрування Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, кафедра менеджменту та адміністрування», <https://orcid.org/0000-0001-9792-600X>

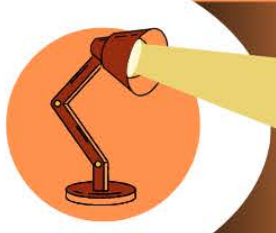
Станєва Яна Миколаївна аспірантка, кафедра Менеджменту та економіки морського транспорту, Національний університет «Одеська морська академія», <https://orcid.org/0009-0006-2585-571X>

Баланчук Максим Ігорович аспірант, кафедра Управління підприємницькою та туристичною діяльністю, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0009-0006-6090-6121>

ФОРМУВАННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті комплексно досліджено питання формування та впровадження ефективної моделі циркулярної економіки в регіональному контексті України. Акцент зроблено на актуальності теми в умовах глибоких трансформацій, спричинених повномасштабною війною, яка призвела до погіршення екологічної ситуації та загострила проблему нерационального використання ресурсів. У роботі обґрунтовано необхідність трансформації традиційних моделей споживання та виробництва відповідно до принципів циркулярності. Проведено аналіз бар'єрів і можливостей для впровадження циркулярної економіки в регіональному середовищі України. Циркулярна економіка розглядається як стратегічна альтернатива лінійній моделі

господарювання, здатна забезпечити ресурсну ефективність, мінімізацію відходів, збереження вартості продукції та довгострокову екологічну стабільність. Визначено структурні компоненти циркулярної моделі, її ключові рівні (мікро-, мезо- та макро-) та принципи, що формують основу циклічного підходу до економіки. На основі аналітичного огляду та узагальнення наукових підходів запропоновано адаптивну модель, що враховує регіональні особливості, інституційну спроможність та ресурсний потенціал територій. Запропоновано структурну модель циркулярної економіки з виділенням основних потоків як матеріальних, енергетичних та продуктових, а також систематизовано підходи до оцінки рівня її впровадження через класифікацію релевантних індикаторів. Аналіз економіко-екологічної ситуації в регіонах України підтвердив нагальність переходу до циклічної моделі ресурсокористування та визначив потенційні напрями її розвитку. Показано, що впровадження циркулярної економіки може виступати не лише як інструмент екологічного відновлення, а й як чинник посилення соціально-економічної безпеки. Результати дослідження мають прикладне значення для органів місцевого самоврядування, бізнес-структур, а також науковців, які займаються проблематикою сталого розвитку.

Ключові слова: економіка замкнутого циклу, ресурсоощадність, сталий розвиток, економіка підприємств транспорту, менеджмент.

Kapranova Larysa Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, State Higher Educational Institution «Pryazovskyi State Technical University», <https://orcid.org/0000-0001-6014-9999>

Shveda Nataliia Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Ternopil Ivan Puluj National Technical University, <https://orcid.org/0000-0002-0278-3243>

Garmatiuk Oksana Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Ternopil Ivan Puluj National Technical University,, <https://orcid.org/0000-0001-9792-600X>

Staneva Yana PhD Student, National Odesa Maritime Academy University, <https://orcid.org/0009-0006-2585-571X>

FORMATION OF CIRCULAR ECONOMY IN THE REGIONAL ENVIRONMENT AS A TOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. The article offers a comprehensive study of the development and implementation of an effective circular economy model within the regional context of Ukraine. The research gains particular relevance in light of the profound transformations caused by the full-scale war, which has exacerbated environmental

degradation and intensified the challenges of inefficient resource use. Circular economy is conceptualized as a forward-looking alternative to the traditional linear model, capable of ensuring long-term ecological balance, minimizing waste, and enhancing resource efficiency through repeated value retention. The study identifies key structural elements of the circular model, outlines its implementation across micro, meso, and macro levels, and explores its core principles. Based on an in-depth analysis of academic literature and practical insights, an adaptive regional model is proposed, one that reflects the unique socio-economic and institutional features of Ukrainian regions. The paper demonstrates that circular economy implementation can serve not only as an ecological response but also as a driver of socio-economic resilience. The findings offer practical implications for local authorities, business communities, and researchers focused on sustainable development and post-war regional recovery.

Keywords: circular economy, local development, resource saving, regional recovery, environmental management.

Постановка проблеми. Руїнування, спричинені повномасштабною війною в Україні, призвели до серйозного виснаження екологічних систем і економічної інфраструктури. Проблема накопичення відходів, що залишилися з довоєнного періоду, так і новоутворених через воєнні дії набула критичного масштабу. У таких умовах потрібні нові підходи до господарювання, що не лише відновлюють економіку, а й направлені на збереження довкілля. За цих умов циркулярна економіка дозволяє повторно використовувати ресурси, зменшувати втрати й формувати довгострокову стабільність.

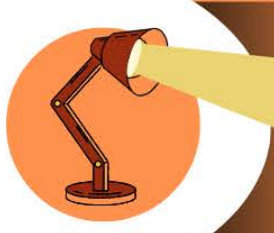
Після початку війни Україна опинилася перед викликом відбудови не лише міст і сіл, а й усього економічного устрою. Циркулярна економіка може стати відповіддю на цей виклик, адже дає можливість одночасно вирішувати екологічні й економічні проблеми. Її запровадження на регіональному рівні сприятиме формуванню більш гнучких, екологічно дружніх моделей розвитку.

Мета дослідження – обґрунтування теоретико-методологічних підходів щодо формування ефективної моделі циркулярної економіки в регіональному контексті як інструменту досягнення цілей сталого розвитку, що може бути реалізована в українських регіонах з урахуванням нинішніх викликів та обмежень.

Задля цього були поставлені наступні завдання: переосмислити суть циркулярної економіки в контексті регіонального застосування; виокремити її ключові елементи та їхню взаємодію; дослідити, яким чином ці процеси впливають на соціальну й економічну безпеку; запропонувати способи покращення управління на місцях у напрямку циркулярності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження циркулярної економіки все частіше привертає увагу наукової спільноти у зв'язку з поглибленням глобальних екологічних викликів та вичерпністю природних

ресурсів [1-4]. У світовій літературі простежується активний розвиток теоретичних підходів до розуміння сутності циркулярної економіки. Значний внесок у формування концептуальної бази зробили Дж. Кірхерр, Д. Рейке та М. Хеккерт, які дослідили понад сто різних визначень терміну та запропонували класифікацію моделей за ступенем ресурсної циклічності [5]. Цінними є також аналітичні напрацювання Reike, Vermeulen & Witjes щодо етапів еволюції концепції CE 3.0, в яких окреслено історичні трансформації моделі [1].

Українські вчені, зокрема В. Шебанін і Г. Решетілов, акцентують увагу на регіональному вимірі циркулярної економіки, висвітлюючи особливості її адаптації до локального середовища [2]. Окремо варто відзначити роботи В. Лойко, яка підкреслює значення циркулярної економіки як інструменту екологічної трансформації та переходу до ресурсозберігаючої моделі господарювання в Україні [4-8].

Разом з тим, незважаючи на зростаючу кількість досліджень, залишається недостатньо вивченим механізм впровадження циркулярної економіки на рівні окремих регіонів із урахуванням їхньої економіко-екологічної специфіки, соціального контексту та управлінських викликів. Потребує подальшого обґрунтування структурна модель, яка б дозволила ефективно застосовувати принципи циклічності у практиці місцевого розвитку.

Виклад основного матеріалу. У реаліях світу, де запаси природних ресурсів постійно зменшуються, як виробництво, так і споживання мають змінити вектор розвитку на більш відповідальний та ощадливий. Сьогоднішня модель господарювання, яка базується на простій послідовності «видобуток – виробництво – споживання – утилізація», відома як лінійна економіка. Вона працює за принципом одноразового використання: ресурси вичерпуються, продукти коротко служать, а після цього стають сміттям. Такий підхід, хоч і був зручним упродовж десятиліть, нині виявляє надмірний тиск на довкілля.

З огляду на це, світова економічна спільнота все частіше звертається до ідеї зменшення відходів і повторного залучення матеріалів у виробничі цикли. У центрі уваги опиняється концепція циркулярної економіки, яка передбачає не просто переробку, а й відновлення, повторне використання і переосмислення всього ланцюга створення вартості. Метою якої є замкнути ресурсний цикл таким чином, щоб кількість відходів зводилася до мінімуму, а цінність продукції зберігалася якомога довше.

Це питання стало ключовим у порядку денному багатьох міжнародних економічних і кліматичних форумів. Це свідчить не лише про екологічну моду, а більше про стратегічний напрям, що дає шанс зменшити залежність від імпорту сировини, створити нові робочі місця та підвищити конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Сутність циркулярної економіки розкривали багато дослідників, однак важливий внесок у її розвиток зробили Д. Райке, В. Вермеулен та С. Вітьєс. Їхні

напрацювання дозволяють виділити три ключові фази формування цього поняття, які відображені на рисунку 1 [1].

Рисунок 1. Етапи еволюції концепції циркулярної економіки за Д. Райке, В. Вермеуленом та С. Вітьесом (створено автором)

На першому етапі формування концепції домінував технократичний підхід: акцент робився на переробці матеріалів і зменшенні відходів. Згодом ідея циркулярної економіки розширилася до системного рівня – почали враховуватися взаємозв'язки між екологією, економікою та суспільством. На третій стадії відбувається активне впровадження принципів циклічності у державну політику, корпоративну стратегію та моделі споживання, що створює основу для реальних змін у практиці.

Для глибшого розуміння змісту циркулярної економіки, її основних характеристик та варіантів реалізації на різних рівнях функціонування економічних систем, доцільно звернутися до аналізу етапів її становлення. Ми здійснили огляд наукових підходів, що сформувалися у працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників.

У науковій літературі й прикладних дослідженнях нині існує понад сотню різних трактувань поняття «циркулярна економіка». Така розмаїтість свідчить про те, що серед дослідницького середовища поки що не сформовано єдиної, загальноприйнятої дефініції.

Перші спроби теоретичного осмислення циркулярної моделі господарювання датуються ще 1960-ми роками, коли з'явилися ідеї щодо необхідності зберігати ресурси в межах економічної системи якомога довше [2]. Офіційне ж уведення поняття у науковий обіг пов'язують із роботами Д. Пірса та Р. Тернера (1990 р.). Аналізуючи співвідношення між економікою та навколишнім середовищем крізь призму замкнутих природних процесів, вони дійшли висновку, що ефективне функціонування економіки має базуватися не на прямолінійній моделі, а на принципах замкнених матеріальних потоків, що і стало основою для формування концепції циркулярності [3].

Циркулярна економіка у своєму фундаменті спирається на ідею максимально довгого використання ресурсів: матеріали не просто споживаються, а повторно залучаються у виробничий цикл, зберігаючи свою цінність та знижуючи рівень відходів (рис. 2).

Рисунок 2. Суть циркулярної економіки ,як моделі замкнутого ресурсозбереження (створено автором)

Також у практичному аспекті циркулярність трактується як системний підхід до повторного використання, регенерації та перетворення ресурсів із мінімальними втратами для довкілля [2].

На думку української дослідниці Лойко В. В., циркулярна модель уособлює перехід від традиційної лінійної системи, що орієнтована на швидке споживання та утилізацію, до нової структури економіки, де продукти зберігають свою функціональність максимально довго, а ресурсні втрати зводяться до мінімуму [4].

У процесі проведення дослідження було виокремлено три характерні цикли, що формують основу циркулярного підходу в економіці. Перший з них передбачає замикання ресурсних потоків, що ще зберігає зв'язок із традиційними економічними моделями, але орієнтована на зменшення втрат через повторне залучення ресурсів у виробничі процеси. Другий цикл передбачає уповільнення обігу матеріалів, що полягає у продовженні терміну служби продуктів завдяки ремонту, обслуговуванню чи модернізації, що дозволяє зберігати їхню економічну та функціональну цінність якомога довше. Третій компонент (звуження циклів) зосереджений на підвищенні ефективності використання сировини, енергії та готової продукції навіть у межах лінійно орієнтованих моделей.

Ці три принципи в комплексі втілюють головну ідею циркулярної економіки: ресурси не мають бути «спалені» чи відкинуті після використаннята повинні повертатися в обіг знову і знову, формуючи безперервний ланцюг повторного застосування.

Окрему увагу заслуговує підхід, запропонований Дж. Кірхерр, Д. Рейке та М. Хеккертом [5], які розглядають циркулярну економіку як модель системного типу, що поєднує економічні, соціальні та екологічні аспекти в єдину стратегію розвитку. За їхнім визначенням, йдеться не лише про управління відходами чи переробку, а про створення бізнес-моделей, орієнтованих на довготривалу сталість, з урахуванням інтересів як сучасного суспільства, так і майбутніх поколінь.

Ми поділяємо цю позицію й вважаємо доречним виділення трьох рівнів, на яких функціонує циркулярна економіка (рис. 3):

– Мікрорівень: підприємства та окремі споживачі. Компанії впроваджують нові циркулярні бізнес-моделі, тоді як споживачі підтримують цей процес через відповідальні вибори;

– Мезорівень: промислові парки, виробничі симбіозні мережі та кластери. Їхнє завдання – посилення співпраці між суб'єктами господарювання задля досягнення економічної та екологічної синергії;

– Макрорівень: муніципалітети, регіони та громади, які розробляють політики сталого розвитку, формують нормативну базу та створюють умови для масштабного впровадження циркулярної моделі [5].

Рисунок 3. Рівні функціонування циркулярної економіки: мікро-, мезо- та макрорівень(створено автором).

Розглядаючи циркулярну економіку в багаторівневому контексті – від окремого підприємства до регіональної та національної політики – варто перейти до аналізу її сучасних глобальних тенденцій і внутрішньої структури. Саме розуміння актуального стану циркулярної трансформації дозволяє формулювати чіткі стратегічні цілі та адаптувати зарубіжний досвід до українських реалій.

Нинішня світова практика впровадження циркулярної моделі усе частіше пов'язується з досягненням соціальної рівності та економічного залучення. У

цьому контексті набуває популярності концепція трьох «V», що відображає ключові засади справедливого переходу. По-перше, це визнання внеску різних соціальних груп – зокрема жінок, осіб з інвалідністю, пенсіонерів – у розвиток нової економіки. По-друге, створення інноваційних підприємницьких форм, які допомагають зменшити ризики для вразливих категорій населення. По-третє, забезпечення достатньої швидкості змін, аби циркулярні процеси стали реальними інструментами вирівнювання можливостей і покращення якості життя.

Поглиблений аналіз наукових джерел дозволив нам систематизувати структуру циркулярної економіки та виділити її основні складові. Ці компоненти безпосередньо пов'язані з циркуляцією потоків ресурсів – матеріалів, енергії, продуктів – у межах замкнутого виробничого кола. Їхнє головне завдання – забезпечити збереження вартості ресурсів якнайдовше, відокремлюючи економічне зростання від необмеженого споживання природних благ [6; 7]

На основі огляду літератури ми класифікували компоненти циркулярної економіки на дві узагальнені групи, які відображено на (рис. 4).

Рисунок 4 Ключові групи компонентів циркулярної економіки в системі замкнутого розвитку(створено автором).

Сформований аналітичний підхід до вивчення циркулярної економіки дозволив глибше осмислити її сутність, структурну побудову та прикладні можливості реалізації на різних рівнях економічної системи. Розглянуті концепції, підходи до класифікації компонентів, сучасні міжнародні тенденції та соціальні аспекти демонструють складність, але й універсальність цієї моделі [7; 8]. Отримані результати формують наукове підґрунтя для подальшого вдосконалення регіональних стратегій розвитку та створення ефективних інструментів економічного переходу до циркулярної парадигми [9; 10].

Усе це створює підстави для узагальнення висновків, які відображають основні результати проведеного дослідження та визначають напрями подальших наукових пошуків.

Висновки. У межах проведеного дослідження було сформовано науково обґрунтовані підходи до побудови ефективної моделі циркулярної економіки в регіональному середовищі. Відповідно до визначених завдань, нами було здійснено уточнення змісту поняття «циркулярна економіка», яке розглядається не лише як система повторного використання ресурсів, а як комплексний соціо-економічний механізм, що забезпечує сталий розвиток через трансформацію виробничо-споживчих моделей.

Обґрунтовано структурну побудову циркулярної економіки, з виокремленням ключових компонентів, пов'язаних з потоками матеріалів, енергії та продуктів. Узагальнено підходи до класифікації індикаторів, які дозволяють оцінювати ступінь впровадження циркулярної моделі в регіональному контексті. Проведено оцінку економіко-екологічної ситуації в регіонах України, що підтвердило актуальність переходу до циклічної моделі ресурсокористування.

Встановлено, що циркулярна економіка сприяє зміцненню соціально-економічної безпеки регіонів через підвищення ефективності використання ресурсів, створення умов для нових форм зайнятості та зниження екологічних ризиків. На основі аналізу зарубіжного досвіду, зокрема практик країн ЄС, було визначено перспективи імплементації циркулярних бізнес-моделей в Україні, з урахуванням локальних особливостей.

Окрему увагу в роботі приділено напрямку удосконалення системи управління розвитком циркулярної економіки. Зокрема, запропоновано включення інструментів екологічного страхування як складової захисту ризиків у процесі впровадження циркулярних технологій. У підсумку, проведене дослідження створює підґрунтя для подальших наукових пошуків і практичних рішень у сфері екологічно відповідального регіонального розвитку.

Література:

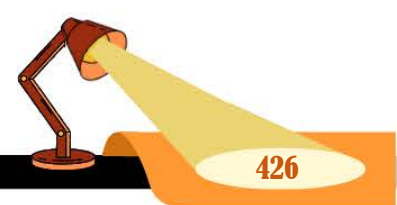
1. Reike D., Vermeulen W.J.V., Witjes S. The circular economy: New or Refurbished as CE 3.0?: Exploring Controversies in the Conceptualization of the Circular Economy through a Focus on History and Resource Value Retention Options // Resources, Conservation and Recycling. 2018. Vol. 135. P. 246–264. DOI: 10.1016/j.resconrec.2017.08.027.
2. Шебанін В. С., Решетілов Г. О. «Циркулярна економіка» регіону: теоретичний аспект. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2021. Вип. 4. С. 4–13. DOI: 10.31521/2313-092X/2021-4(112)-1.
3. Pearce D. W., Turner R. K. Economics of Natural Resources and the Environment. London : Harvester Wheatsheaf, 1990. 378 p.
4. Лойко В. В. Проблеми розвитку циркулярної економіки в Україні. II International Scientific Conference “From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area”: Conference Proceedings, 23 August 2019. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2019. С. 24–27.
5. Kirchherr J., Reike D., Hekkert M. Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. Resources, Conservation and Recycling. 2017. Vol. 127. P. 221–232. DOI: 10.1016/j.resconrec.2017.09.005.
6. Геєць В. М., Дорогунцов С. І. Сталий розвиток та екологічна модернізація економіки. Київ : Наукова думка, 2019. 312 с.

7. Пірс Д., Тернер Р. Економіка природокористування: теорія та практика. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 284 с.
8. Лойко В. В. Концепція циркулярної економіки як інструмент екологічної трансформації // Економіка і держава. 2021. № 12. С. 47–52.
9. Ellen MacArthur Foundation. Completing the Picture: How the Circular Economy Tackles Climate Change [Електронний ресурс]. 2019. URL: <https://emf.thirdlight.com/link/CompletingThePicture.pdf> (дата звернення: 01.07.2025).
10. European Commission. Circular Economy Action Plan: For a Cleaner and More Competitive Europe [Електронний ресурс]. Brussels : European Commission, 2020. URL: https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf (дата звернення: 01.07.2025).
11. World Economic Forum. Intelligent Assets: Unlocking the Circular Economy Potential [Електронний ресурс]. Geneva : WEF, 2016. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Intelligent_Assets_Report_2016.pdf (дата звернення: 01.07.2025).
12. OECD. The Circular Economy in Cities and Regions: Synthesis Report [Електронний ресурс]. Paris : OECD Publishing, 2022. URL: <https://www.oecd.org/cfe/circular-economy-in-cities-and-regions-10e240ab-en.htm> (дата звернення: 01.07.2025).
13. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Національна стратегія управління відходами до 2030 року [Електронний ресурс]. 2023. URL: <https://mep.gov.ua/files/docs/nstrategy2030.pdf> (дата звернення: 01.07.2025).

References:

1. Reike, D., Vermeulen, W. J. V., & Witjes, S. (2018). The circular economy: New or refurbished as CE 3.0? Exploring controversies in the conceptualization of the circular economy through a focus on history and resource value retention options. *Resources, Conservation and Recycling*, 135, 246–264. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.08.027>
2. Shebanin, V. S., & Reshetilov, H. O. (2021). "Circular economy" of the region: theoretical aspect. *Bulletin of Agrarian Science of the Black Sea Region*, 4, 4–13. [https://doi.org/10.31521/2313-092X/2021-4\(112\)-1](https://doi.org/10.31521/2313-092X/2021-4(112)-1)
3. Pearce, D. W., & Turner, R. K. (1990). *Economics of Natural Resources and the Environment*. London: Harvester Wheatsheaf.
4. Loyko, V. V. (2019). Problems of the circular economy development in Ukraine. In *III International Scientific Conference "From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area", August 23th, 2019* (pp. 24–27). Riga, Latvia: Baltija Publishing.
5. Kirchherr, J., Reike, D., & Hekkert, M. (2017). Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. *Resources, Conservation and Recycling*, 127, 221–232. <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.09.005>
6. Heiets, V. M., & Dorohuntsov, S. I. (2019). *Sustainable Development and Ecological Modernization of the Economy*. Kyiv: Naukova Dumka.
7. Pearce, D., & Turner, R. (2005). *Environmental Economics: Theory and Practice*. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv.
8. Loyko, V. V. (2021). The concept of circular economy as a tool for ecological transformation. *Economy and State*, 12, 47–52.
9. Ellen MacArthur Foundation. (2019). *Completing the Picture: How the Circular Economy Tackles Climate Change*. [PDF]. Retrieved from <https://emf.thirdlight.com/link/CompletingThePicture.pdf>
10. European Commission. (2020). *Circular Economy Action Plan: For a Cleaner and More Competitive Europe*. Brussels. Retrieved from https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf

11. World Economic Forum. (2016). *Intelligent Assets: Unlocking the Circular Economy Potential*. Geneva. Retrieved from https://www3.weforum.org/docs/WEF_Intelligent_Assets_Report_2016.pdf
12. OECD. (2022). *The Circular Economy in Cities and Regions: Synthesis Report*. Paris: OECD Publishing. Retrieved from <https://www.oecd.org/cfe/circular-economy-in-cities-and-regions-10e240ab-en.htm>
13. Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine. (2023). *National Waste Management Strategy Until 2030*. Retrieved from <https://mepr.gov.ua/files/docs/nstrategy2030.pdf>